

TÁC ĐỘNG CỦA TỰ DO KINH TẾ VÀ DÂN CHỦ ĐẾN THAM NHỮNG TẠI CÁC QUỐC GIA ĐANG PHÁT TRIỂN

Ngày nhận: 16/6/2015
Ngày nhận lại: 20/8/2015
Ngày duyệt đăng: 10/01/2016
Mã số: 01+02-16-16

Đặng Văn Cường (*)

Tóm tắt: Nghiên cứu này nhằm đánh giá tác động của tự do kinh tế (TDKT) và dân chủ đến mức độ tham nhũng tại các quốc gia đang phát triển trong giai đoạn 2002-2012. Để xem xét vai trò của từng yếu tố trên trong việc kiểm soát tham nhũng, bài viết đưa vào mô hình biến tương tác giữa TDKT và dân chủ. Tác giả sử dụng phương pháp GLS và 2SLS để ước lượng hệ số hồi quy của các biến trong mô hình. Kết quả phân tích hiệu ứng từng phần cho thấy TDKT giúp kiểm soát hoạt động tham nhũng hiệu quả khi mà mức độ dân chủ thấp, nhưng khi mức độ dân chủ vượt qua mức ngưỡng 5 và 6 thì việc cải thiện chỉ số TDKT không còn hiệu quả trong việc hạn chế tham nhũng. Tương tự, việc mở rộng mức độ dân chủ sẽ bài trừ tham nhũng hiệu quả khi mà mức độ TDKT thấp hơn mức ngưỡng là 7 và 8.

Từ khóa: Tự do kinh tế, dân chủ, tham nhũng, GLS, 2SLS.

Giới thiệu

Các nghiên cứu thực nghiệm trước đây cho thấy tham nhũng gây cản trở đối với tăng trưởng kinh tế. Do tác động tiêu cực này, các nghiên cứu về sau tập trung vào việc tìm hiểu các nguyên nhân gây ra tham nhũng và từ đó tìm ra các giải pháp giảm mức độ tham nhũng. Các nhà kinh tế và người hoạch định chính sách đã từng nhấn mạnh vai trò của các yếu tố thể chế như là mức độ TDKT và chính trị trong việc chống tham nhũng (Krueger, 1974; Treisman, 2007). Mặc dù có nhiều sự đồng thuận trong các tài liệu thực nghiệm nhưng vẫn tồn tại một vài vấn đề chưa được giải quyết. Chẳng hạn, nghiên cứu của Rock (2009) và Treisman (2000) cho thấy mức độ TDKT lớn hơn làm giảm mức độ tham nhũng, trong khi đó vai trò của mức độ dân chủ thì lại không rõ ràng. Ngoài ra, các nghiên cứu hiện hành vẫn chưa có sự đồng thuận về việc mở rộng TDKT và gia tăng mức độ dân chủ có đều làm giảm tham nhũng ở các quốc gia có mức độ tham nhũng khác nhau hay không?

Nghiên cứu của Krueger (1974) đã thiết lập một kịch bản về hoạt động tham nhũng và chỉ ra rằng: tại các nền kinh tế định hướng thị trường, các giới hạn của chính phủ lên các hoạt động kinh tế làm gia tăng mức độ tham nhũng dưới nhiều hình thức khác nhau. Buchanan và Brennan (1980) nhấn mạnh rằng tương tự hiệu ứng của cạnh tranh trong thị trường sản xuất, cạnh tranh chính trị làm giảm khả năng các công chức trục lợi khi cung cấp các dịch vụ công. Ngược lại, Shleifer (1993) đã thảo luận về hiệu ứng của phi tập trung đến tham nhũng và đưa ra kết luận ngược lại. Mặc dù phi tập trung dẫn đến việc phân tán lớn hơn về quyền ra quyết định của chính phủ, nhưng sự thiếu hợp tác giữa các quan chức trong việc trục lợi có thể dẫn đến việc trục lợi quá mức.

Trong những năm gần đây, việc cải cách mạnh mẽ hệ thống kinh tế đã mang lại nhiều lợi ích lớn cho các quốc gia đang phát triển. Mặc dù tăng trưởng kinh tế đạt được là rất ấn tượng, nhưng các quốc gia này vẫn đang